

ALEVİLİKTE KUTSAL BİR NESNE OLARAK “PABUÇ”UN ANLAMLARINA YÖNELİK SEMBOLİK BİR OKUMA

A SYMBOLIC READING OF THE MEANINGS OF THE “PABUÇ” AS A SACRED OBJECT IN ALEVISM

İLKNUR BAYRAK İŞCANOĞLU*

Sorumlu Yazar

Öz

Tarihî kökeni, hiyerarşik yapısı ve ritüelleri ile Anadolu kültüründe ayrı bir yere sahip Alevilik inancı; sahip olduğu düşünce sistemi ve öğretileri ile derin bir anlam alanına sahiptir. Bu çalışmada Alevilik inancı etrafında şekillenmiş bu derin anlam alanlarının bir yansıması olarak görülen ve Alevilik inancında kutsal bir sembol hâline gelmiş bir giyim eşyası olan pabuç üzerinde durulmuştur. Farsça ayak ve giymek anlamlarındaki “pâ” ve “pûş” sözcüklerinden oluşan, Türkçe sözlükte ayakkabı sözcüğünün karşılığı olarak verilen pabucun, Alevilik inancı etkisiyle bazı derin sembolik anlamlara sahip olduğu ve Şah Pabucu kavramı ile kutsal emanet olarak nitelendirildiği bilinmektedir. Özellikle kutsal görülen “Şah Pabucu” Aleviliğin hiyerarşik yapısında en üstte bulunan dedelik makamındaki kişiler tarafından bazı halk hekimliği uygulamalarında bir sağaltma aracı olarak da kullanılmaktadır. Pabucun Alevilik inancında halk hekimliği uygulamalarında bir sağaltma aracı olarak kullanılması akla Aleviliğin temelini teşkil eden dört kırk makam öğretisindeki Hakikat kapısının ilk makamı olan “Tûrab (Toprak) Olma” makamını getirmektedir. Toprak, Türk kültüründe; İslamiyet öncesi dönemde ve İslamiyet sonrası dönemde kutsal görülmüştür. Alevilik'teki Tûrab yani “Toprak Olma” makamında ise toprak; kibirten uzaklaşmanın, kimseyi küçük görmemenin, gösterişten uzak olmanın, kul olmanın, mütevazılığın, nefsin getirdiği dünyevi isteklerden vazgeçmenin bir sembolü olarak görülmüştür. Toprağın sahip olduğu derin anlamlar neticesinde kullanımı sırasında toprağa temas eden pabucun da derin sembolik anlamlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Pabucun ayrıca Alevilik inancındaki nefsin eğitimi anlayışı ile Alevilik inancı etrafında anlatılmış çeşitli rivayetlerde dünya malını, nefsin dünyevi isteklerini, insanoğlunun kibir ve hor görmesine karşılık hoşgörüyü sembolize ettiği de görülmektedir. Bu çalışmada Alevilik inancında kutsal olarak görülen ve Aleviliğin temel kurumlarından olan ocak etrafında gelişmiş kutsallığı, Alevilik'teki “Toprak Olma” anlayışı neticesinde Anadolu'nun farklı yerlerinde şekillenmiş sembolik anlamları, halk hekimliğinde şifa vericiliği ile bir sağaltma yöntemi olma gibi özellikleri ile pabuç eşyası üzerinde durulmuş, pabucun Alevilik inancındaki nefsin eğitimi anlayışı çevresinde kazandığı anlamları ile çeşitli anlatılar ve uygulamalardaki yeri, betimsel bir araştırma yöntemi ile yorumlanmış ve açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pabuç, Alevilik, Hz. Ali, Tûrab Olma, Sembol

Abstract

The Alevism belief, which has a special place in Anatolian culture with its historical origin, hierarchical structure and rituals, has a deep area of meaning with its thought system and

Araştırma Makalesi / Künye: BAYRAK İŞCANOĞLU, İlknur. “Alevilikte Kutsal Bir Nesne Olarak “Pabuç”un Anlamlarına Yönelik Sembolik Bir Okuma”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 114 (Haziran 2025), s. 65-75. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1594880>

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, E-mail: ilkan04@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2849-4992

teachings. This study focuses on a clothing item called a pabuç, which is seen as a reflection of these deep areas of meaning shaped around the Alevism belief and has become a sacred symbol in the Alevism belief. It is known that the pabuç, which is formed from the Persian words “pâ” and “pûş” meaning foot and wear, and given as the equivalent of the word shoe in the Turkish dictionary, has some deep symbolic meanings under the influence of the Alevism belief and is described as a sacred trust with the concept of Shah Pabucu. The “Shah Pabucu”, which is considered especially sacred, is also used as a healing tool in some folk medicine practices by people in the dedelik rank, which is at the top of the hierarchical structure of Alevism. The use of the pabuç as a healing tool in folk medicine practices in the Alevi belief brings to mind the “Being Tûrab” maqam, which is the first maqam of the gate of Truth in the four gates and forty maqams doctrine that forms the basis of Alevism. Soil has been seen as sacred in Turkish culture in the pre-Islamic and post-Islamic periods. In the Tûrab, or “Tûrab Being” maqam in Alevism, soil has been seen as a symbol of staying away from arrogance, not looking down on anyone, staying away from ostentation, being a servant, being modest, and giving up worldly desires brought by the soul. As a result of the deep meanings that soil has, it is understood that the pabuç that touches the soil during its use also has deep symbolic meanings. It is also seen that the pabuç symbolizes worldly goods, the worldly desires of the soul, and tolerance in response to the arrogance and contempt of mankind in the Alevi belief and various narrations narrated around the Alevi belief. In this study, the sanctity of the pabuç, which is seen as sacred in the Alevi belief and developed around the hearth, which is one of the basic institutions of Alevism, its symbolic meanings shaped in different parts of Anatolia as a result of the understanding of “Being Tûrab” in Alevism, its healing power in folk medicine and its features as a method of treatment are emphasized. The meanings of the shoe around the understanding of the education of the soul in the Alevi belief and its place in various narratives and practices are interpreted and explained with a descriptive research method.

Key Words: Pabuç, Alevism, Hazrat Ali, Being Tûrab, Symbol

Giriş

Anadolu’nun kültürel dokusunda önemli bir yere sahip, içerisinde dine ve toplumsal hayata dair uygulamalar ve kurallar barındıran, temelinde Eski Türk inanışlarından Gök Tanrı, Atalar Kültü ve Doğa Kültürleri ile Şamanist inanışa dair pek çok unsuru bulunduran Alevilik; bünyesindeki ocak ve dedelik anlayışı, ritüelleri, duaları, müziği ve deyişleri ile dikkat çeken bir inanç sistemidir. Türkçe Sözlük’te Hz. Ali’ye bağlı olan kimse olarak tanımlanan Alevi sözcüğünün kazandığı anlam, tarihsel olarak dört halife dönemine dayanmaktadır. Bu sözcük ilk olarak halifelik döneminde halifelikle ilgili anlaşmazlıkların olduğu dönemde kullanılmaya başlanmış, Hz. Muhammed’in ölümü ve üçüncü halifenin seçimi dönemlerindeki karışıklıklarda Hz. Ali tarafını tutanlara bu isimlendirme yapılmıştır (Ocak, 25 Kasım 2024).

Alevilik’te toplumsal hayatı düzenleyen hiyerarşik bir yapı bulunmaktadır. Bu hiyerarşik yapının en üstünde dedelik makamı yer alır (Yaman, 2011, 143). Dedeler, toplumun saygın ve önde gelen kişileridir. Her bir dede, Alevi inancında Türkiye’nin çeşitli yerlerindeki bir ocağa bağlıdır. Ocağa bağlı dedelerin de peygamber soyundan geldiklerine inanılır ve bu sebeple dedeler “Seyyid” adı ile anılmaktadırlar (Yaman, 2011, 143). Ocak, Alevilik inancının önemli bir örgütlenmesi ve kutsal bir kurumudur. Ersal’a göre ocak (2013, 60), “Soyu On İki İmamlar kanalıyla Ehlibeyt’e dayanan bir karizmatik inanç önderi adına kurulan, kendisine bağlı bir talip ve hiyerarşiye göre ocak topluluğu olan, silsile olarak karizmatik inanç önderinin soyundan gelen temsilcilere pir, mürşid, dede adı verilen, kendi içinde ve diğer ocaklarla bir hiyerarşisi olan bir inanç sistemi yapılanması.”dır. Ocak örgütlenmesinin tarihsel olarak ortaya çıkışı ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler arasında ocakların ve dedeliğin temelinin Ehlibeyt silsilesine dayanması sebebiyle ocakların temelini de bu dönemde

atıldığı, Türkmen babaların yüklendiği dinî ve siyasi otoriteden kaynaklandığı, Hacı Bektaş Veli zamanında oluştuğu ve Şah İsmail Hatayi zamanında Erdebil Dergâhı tarafından oluşturulduğu (Ersal, 2013, 61-62) yer almaktadır. Ocak ayrıca; dede, pir, seyyid gibi adlarla anılan kişilerin ailelerini ve soylarını nitelemek üzere de kullanılan bir kavramdır (Yaman, 2011, 48) ve ocaklı ya da ocakzâde olarak görülen bu kişilerin kendilerinin ve aile üyelerinin de şifa dağıttığına inanılmaktadır (Ersal, 2013, 59). Alevilik inancında toplum hayatındaki soy esaslı bu hiyerarşik yapının en üstünde bulunan dinî önderler olan dedeler, kerametleri ile halk arasında önemli bir etkiye sahiptir. Bu çalışmada soya bağlı olarak gelişen Alevilik'teki ocak sisteminin etkisiyle kutsal kabul edilen bir giyim eşyası olarak pabucun kazandığı sembolik anlamları ile Anadolu'daki çeşitli ocaklar etrafında ve ocaklı kişiler tarafından gerçekleştirilen halk hekimliği uygulamalarındaki görünümüne yer verilmiş; ayrıca Hacı Bektaş Veli'nin Makalat adlı eserinde yer verdiği, Aleviliğin düşünce ve davranış temelini oluşturan 4 Kapı 40 Makam öğretisinin kapılarından Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat kapıları içerisinde, Hakikat kapısının makamı olan “Toprak (Tûrab) Olma” yani mütevacı olma, herkese aynı gözle bakma, elinden geleni esirgememe, yaratılanları sevmeye (Gül, 2019, 39) anlayışından hareketle “Toprak (Tûrab) Olma” makamının bir yansıması olan sembolik anlamına ve Alevilik'teki nefsin eğitimi anlayışı etrafında şekillendiği düşünülen pabuç ile ilgili sembolik anlamlar üzerinde durulmuştur.

1. Alevilik İnancında Pabuç

Farsça pâpûş sözcüğünden gelen (Atay, 2023, 175) pabuç sözcüğü, ayak anlamındaki “pâ” sözcüğü ile giymek anlamındaki “pûş” sözcüklerinden oluşmaktadır (Cebecioğlu, 1997). Pabuç sözcüğü, Türkçe Sözlük'te ayakkabı anlamına gelmektedir. Ayağa giyilen bir giyim eşyası olarak pabucun, Alevilik'teki çeşitli inanç, öğreti ve düşünceler neticesinde sembolik bazı anlamlara sahip olduğu görülmektedir. Alevilik inancında pabucun taşıdığı derin sembolik anlamlarda;

- Alevilik inancındaki ocak örgütlenmesinin etkisi,
- Alevilik'teki, 4 Kapı 40 Makam öğretisinde Hakikat kapısının makamlarından biri olan “Tûrab (Toprak) Olma” makamının etkisi,
- Alevilik'teki nefis terbiyesinin etkisi yer almaktadır.

Bu unsurların ışığında pabucun Alevilik inancında şu sembolik anlam katmanlarına sahip olduğu görülmektedir:

1.1. Ocaklı Kişilere Ait Olması Sebebi ile Kutsal Bir Emanet Olarak Görülmesi ve Halk Hekimliği Uygulamalarında Bir Sağaltma Yöntemi Olarak Kullanılması

Alevilikte toplumda hiyerarşik yapıda en üstte bulunan dedelik makamındaki kişiler; toplum hayatını düzenleyen, çeşitli ritüellerde görevler üstlenen önemli kişilerdir. Alevi dedeleri toplumsal hayatta söz sahibi kişiler olmakla birlikte keramet sahibi kişiler olarak da görülmektedirler. Alevilikte özellikle dedelik makamındaki kişilerin darda olanlara yardım etme ve yetiştirme, hastaları iyileştirme, ırmak ya da deniz üzerinde yürüme, tabiat kuvvetlerine hâkim olma (Çıblak Coşkun, 2020, 40-43) gibi kerametleri de gösterdiklerine inanılmaktadır. Alevi dedelerinin kerametleri ile toplum hayatındaki etkileri oldukça güçlüdür. Özellikle ocaklı kişilerin hastaları iyileştirdiğine inanılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ocak sisteminin sağaltma vasfı da taşıdığı görülür (Ersal, 2013, 59). Bu bakış açısı ile Kumartaşlıoğlu ve Duymaz “*Hamza Baba Ocağı'na Bağlı Bir Sağaltma Ocağı: Bektaş Dede*” başlıklı

çalışmalarında Orhan Acıpayamlı'nın “*Türkiye Folklorunda Halk Hekimliği ve Özellikleri*” başlıklı çalışmasında yer alan Alevilik'teki Ocak kavramına yer verirler. Bu çalışmaya göre “Ocak deyince akla, belirli bir hastalıkla uğraşan aile gelir. Bu ailenin tedavi ile uğraşan fertlerine ocaklı adı verilmektedir. Bu ocaklı, tedavi etmek kudretini ailesinden kan yoluyla alır. Bunun için bir öğrenim ve eğitim devresine ihtiyacı yoktur. Falan ocaklının sulbünden gelmek yeterlidir.” (2012, 316) denilmektedir. Ocak, Alevi dedelerinin ve dedelere bağlı taliplerinin bağlı bulunduğu toplumsal bir yapı olmanın yanı sıra halk arasında kuşaktan kuşağa aktarılan halk hekimliğindeki el alma, el verme geleneğinin de devam ettirildiği keramet sahibi toplumsal bir yapı olarak da dikkat çekmektedir. Ocaklı kişiler, tedavi etme yetisini ailesinden almaktadır ki bu da halk arasında el alma, el verme olarak bilinmektedir. Alevi dedelerinin ve dede soyundan gelen kişilerin hastaları iyileştirme gibi keramet sahibi oldukları ve kerametlerini de çeşitli sağaltma yöntemleri ile gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Anadolu'nun pek çok yerinde ocaklı olduklarına inanılan kişilerce ve bu kişilere ait türbelerde çeşitli sağaltma yöntemleri ile hastaların şifa aradıklarını belirten pek çok araştırma ve çalışma mevcuttur. Alevilik inancında bu sağaltma yöntemleri sırasında bazı nesnelerin de yer aldığı ve bu nesnelere çeşitli anlamlar yüklendiği görülmektedir. Bu nesnelerden biri de pabuçtur. Alevilik inancında Anadolu'da pek çok farklı şehirde ortak olarak pabuç; ocağın kutsallığı ve pabucun ocağa bağlı dedelerden kaldığı düşüncesiyle kutsal görülmüş, “Şah Pabucu” olarak nitelendirilmiştir. Şah Pabucu; Alevilik'te bazı ocak ve yöreler tarafından Hz. Ali'ye, bazılarında da Hz. Hüseyin'e ait olduğuna inanılan pabuçtur ve çeşitli hastalıkların (yüz felci, ağız eğriliği gibi) tedavisinde şifa kaynağı olarak kullanılmaktadır (Akın, 2023, 31).

Bir sağaltma aracı olarak kullanılan pabuç, ocaklı olarak görülen dedelik makamındaki kişiler ile bu kişilerin soyundan gelen kişilere aittir. Anadolu'da bu adla anılan pek çok eren, ermiş, veli türbesi olduğu bilinmektedir. Örneğin; Eskişehir'in Odunpazarı ilçesindeki Babuç Türbesi ve Kırıkkale'nin Sulakyurt ilçesi Hamzalı köyündeki Babuç türbesi, Tunceli'deki Sarı Saltık Ocağı (Atay, 2023, 173; Töret, 2019, 127; Çakmak, 2012, 134), Diyarbakır'daki Ağuışen Ocağı ile yine Diyarbakır'daki Güzelşah Ocağı (Akın, 2023, 31; Demirelöz, 2022, 213) bu isme sahip ve sağaltma işlemi sırasında pabuç nesnesi ya da pabuç isimli nesneler kullanan türbe ve ocaklardır. Anadolu'nun farklı şehirlerinde pabuç isimlendirmesi ve bazı yerlerde de var olan pabuç ile sağaltma işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve gerçekleştirilen bu sağaltma işlemlerindeki yönetsel benzerlik ile hastalık durumu ve beklenen şifanın benzer oluşu da oldukça dikkat çekicidir.

Günümüzde Ankara'da Pursaklar ilçesine bağlı Yeni Karaköy Mahallesi; Alevi inancına sahip, Mehmed Abdal Ocağı'na bağlı dedeler ve talipleri ile Alevilik inancının gerektirdiği birlik ve beraberlik uygulamalarını ve çeşitli dinî ritüelleri hâlâ devam ettiren köylerden biridir. Bu köyde de Seyyid Mehmed Abdal Dede'nin evlatlarından 7. göbek torunu Zeynel isimli masum bir çocuğun pabucunun teki bulunmaktadır. Pabucun diğer teki ise Çubuk ilçesinde Kuyumcu köyünde Meslikler sülalesinin elindedir. Her iki pabucun da felçli hastalara iyi geldiği bilinmektedir (Arslanoğlu, 2013, 70-71).

Kırıkkale'nin Sulakyurt ilçesi Hamzalı köyündeki Babuç Türbesi'nde de “pabuç” adı ile yeşil bir örtüde sarılı, bir sandık içerisinde bir el bulunmaktadır ve yöre halkı bu elin gökten düştüğüne inanmaktadır (Atay, 2023, 176-177). Yeşil kese içerisindeki pabuç isimli, gökten düştüğüne inanılan elin hastalara şifa vermek amacıyla hastaların ağrısının, şikâyetinin ve engelinin olduğu yere sürülmesi şeklinde sağaltma işlemi

gerçekleştirilir ve özellikle yürüyememe ve felç durumu, sırt ağrıları, yel gezmesi, çocuk sahibi olamama gibi durumlarda Babuç'tan şifa bulunduğuna inanılır (Atay, 2023, 177-178).

Aynı şekilde Eskişehir'in Odunpazarı ilçesindeki Yahnikapan Mahallesi'nde Şah Pabucu Ocağı talipleri Mansur Baba'ya gönderilen ocak kitabının içindekilere göre şifa dağıtmakta ve tedavi etmektedir (Töret, 2019, 127). Bu adı alan ocağın halk arasında neden bu adı aldığı bilinmemektedir (Töret, 2019, 131). Şifa verdiğine inanılan ocağın adında geçen pabuç ifadesinin şifa ile birlikte yer alması da dikkat çekicidir. Ocağın sembolü olan bir yastık ve ufak bir tepsi vardır. Şifa verme, ocak yastığının hastalara şifa bulmak istediği bölgesine sürülmesi şeklinde yapılmaktadır (Töret, 2019, 137).

Malatya Arguvan'daki Mezirme (Ballıkaya) köyündeki Şah İbrahim Ocağı'nda da bir sağaltma nesnesi olarak Şah İbrahim'den kaldığına inanılan pabuç kullanılmaktadır. Halk arasındaki rivayete göre Hacı Bektaş Veli ile amca çocukları olan Şah İbrahim, Kerbela'ya birkaç kez gitmiştir ve son gidişinde Şah Hüseyin ve taliplerine Kerbela'dan tekrar dönmeyeceğini söyleyerek iki emanet bırakır. Bu emanetlerden biri pabucu diğeri de asasıdır. O günden bu zamana kadar da derdi olan, başı ağrıyan buraya gelmekte ve yıllardır aynı ailede duran pabucu şifa bulmak için ziyaret etmektedir (Coşkun, 2015, 104).

Diyarbakır'da Ağuiçen Ocağı ve ocak etrafında oluşmuş çeşitli uygulamalarda da pabuç ile karşılaşmaktadır. Ağuiçen Ocağı'na mensup dedelerin adına kurulmuş mekânlar ile onlardan kaldığına inanılan Sancak, Şah Pabucu, Kerbela Tası, On Bir Kollu Şamdan (Akın, 2023, 12) gibi kutsal olarak görülen emanetler bulunmaktadır. Ocaklı kişilerden kalan eşyaların saygı ile muhafaza edilmesi, ocak sisteminin soya bağlı olduğunu ve soydan kalan unsurların toplum hayatında kutsal sayıldığını göstermektedir. Diyarbakır'daki ocak etrafında oluşmuş ve kutsal olarak nitelendirilmiş emanetler arasında yer alan pabucun sadece Diyarbakır'daki Ağuiçen Ocağı'nda değil Anadolu'nun farklı bölge ve şehirlerindeki pek çok farklı ocakta da kutsal olarak kabul edildiği, şifa veren bir halk hekimliği yöntemi olarak taşıdığı derin anlamları ile Alevilik inancının dikkat çeken bir sembolü olduğu; Ankara, Eskişehir, Tunceli, Malatya, Diyarbakır ve Kırıkkale'deki Alevi inancına sahip köylerde pabuç nesnesi ve pabuç adı geçen ermiş ve erenlerin türbeleri ve bu türbelerdeki nesneler ile gerçekleştirilen sağaltma işlemlerinde kutsal olarak görüldüğü ve saygı gösterildiği anlaşılmaktadır.

1.2. “Tûrab (Toprak)Olma” Makamının Bir Yansıması Olarak Görülmesi

Alevilik'teki kutsal ocak sisteminin halk arasındaki etkisi neticesinde ocaklı kişilere ait ve onlardan kalma eşyaların kutsal sayılması ile “Şah Pabucu” olarak nitelendirilen pabucun taşıdığı kutsallığın izlerini Alevilik'teki makamlardan biri olan “Tûrab (Toprak) Olma” öğretisi ile de ilişkilendirmek mümkündür. Toprak, Türk kültüründe dört ana unsurdan biridir. İslamiyet'ten önceki dönemlerde ve İslamiyet'ten sonraki dönemlerde de Türk kültüründe toprağa bir kutsallık verildiği görülür. Altay yaratılış mitinde ilk insan olan Erlik'in topraktan geldiği anlatıda yer almaktadır:

Yine günlerden bir gün Tanrı Ülgen denize,

Bakarak duruyordu,şaşırdı birden bire,

Bir toprak parçacığı sularda yüziyordu,

Toprağın üzerinde bir de kil duruyordu,

*Toprak üstündeki şey, dedi, nedir acaba,
İnsanoğlu bu olsun, ,insana olsun baba,
Görünmeğe başladı, insan gibi bir şekil,
Birden insan olmuştu, toprak üstündeki kil,
İnsanda toplamıştı, her çeşitten yeterlik,
Bu ilk insanın ise, adı olmuştu Erlik (Ögel, 2010, 435).*

İslamiyet’le birlikte de ilk insanın topraktan yaratıldığı düşüncesi Türk kültüründe varlığını devam ettirmiştir. İlk insan olarak bilinen Hz. Âdem’in yaratılışı hem Tevrat’ta hem de Kuran-ı Kerim’de yer almaktadır. Kuran-ı Kerim’de Âli İmrân sûresinin 59. âyetinde “Allah nezdinde İsa’nın durumu Âdem’e benzer; Allah onu topraktan yarattı. Sonra ol dedi ve oluverdi.” ifadesi geçmektedir (Bolay, 1988, 1 Aralık 2024). Altay yaratılış mitinde olduğu gibi Âli İmrân sûresinde de ilk insanın topraktan geldiği yer almaktadır. Toprak, aslında dünya üzerinde pek çok kültürde değer verilmiş bir unsur olarak görülür. İnsanın topraktan geldiği anlayışı Anadolu coğrafyasında yetişmiş halk ozanlarının eserlerinde de dile getirilmiştir. Âşık Veysel:

*Cümle canlı hep topraktan,
Var olmuşuz emir Hak’tan,
Rahmet dile sen Allah’tan,*

Tükenmez rahmet deryası (Kaya, 2004, 148) derken insanın topraktan yaratıldığını ifade etmektedir.

Toprak, insanlık tarihinde ilkel dönemlerden başlayarak toplumların kültüründe anlam kazanmış, insanların yaşayışına etki etmiş ve pek çok ürünün oluşmasını sağlamış bir değer olarak görülmüştür (Tiktemir, 2023, 350). İnsanlık tarihinde önemli bir yeri olan toprak, Anadolu’daki Alevilik’te de hem düşüncede hem de davranışta önemli bir yere sahip olmuştur. Hacı Bektaş Veli’nin Alevilik’in temelini oluşturan 4 kapı 40 makam öğretisinde, Hakikat kapısının makamlarından biri olan “Toprak (Tûrab) Olma” öğretisi, Alevilik’te toprağa karşı algıyı açıklamada bir yol göstericidir. Turâb olmak, Alevilik inancının en önemli inanç unsurlarından biridir ve herkesin ayağının toprağı olmak manasında alçakgönüllü olmak, kibirlenmemek, kimseyi küçümsememek, hor görmemek ve gösterişten uzak durmak anlamlarına gelmektedir (Tek, 2016, 278). 16. yüzyılda yaşadığı bilinen halk ozanı Kul Himmet, Aleviliğin önemli unsuru olan “Turâb Olma”yı şöyle açıklar:

*Tûrab olmayınca Hakk’a yetilmez,
Tûrab gibi ayaklarda basılı dur;
Tûrab ol ki çiğnesinler üstünü,
Anda fark et düşmanını dostunu* (Tek, 2016, 277).

Kul Himmet’ göre Hakk’a ulaşmanın yolu “Turâb Olmak”tan geçmektedir. Turâblık Hz. Ali’nin mizacıdır (Tek, 2016, 278). İslami kaynaklara bakıldığında Hz. Ali’nin lakabının “Toprağa bulanmış, toprağın babası” anlamındaki Ebu Turâb olduğu görülür (Kandemir, 28 Kasım 2024). Alevi sözcüğünün de dört halife döneminde Hz. Ali’nin tarafını tutanlar anlamına geldiği düşünüldüğünde, Alevilik inancında toprağa verilen anlam, değer ve önemin Hz. Ali ile de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca günümüzde yapılan araştırmalarda kişinin stresini ortadan kaldırmak için yalınayak toprağa basması gerektiği yönündeki ifadeler, Alevilik inancı öğretilerinden “Toprak (Turâb) Olma” bünyesindeki öğretiler ile de benzerlik göstermesi açısından dikkat çekicidir. O hâlde toprak, kişiyi gündelik hayatın yani nefsinin oluşturduğu dünyevi

şikâyetlerinden, stresinden uzaklaştırmaktadır. Pabucun yere, toprağa temas eden bir eşya olması neticesinde Alevilik'teki "Toprak (Tûrab) Olma" makamının yansıması olarak Anadolu'da farklı şehirlerde pabuç ya da pabuç isimlendirmesi ile türbelere rastlanmakta ve pabuç eşyasının hastalara şifa verdiğine inanılmaktadır. Alevi inancında toprak olmak kul olmayı, mütevazılığı, nefsin getirdiği dünyevi isteklerden vazgeçmeyi ifade ederken şifa bulma amacıyla pabucun dedenin ya da dede soyundan ocak sahibi kişi ya da kişilerin elinde bir sağaltma aracı olarak bulunması, şifanın tamamen Yaradan'dan beklenildiğinin, Yaradan'a teslimiyet ve kul olmanın bir göstergesi durumunda olmayla ilgili görünmektedir. Buna göre topraktan gelip yine toprağa dönecek insana kibrinden uzaklaşması gerektiğinin hatırlatıcısı olan ve her kullanımında toprağa temas eden pabuç ile de şifa verilmektedir.

1.3. Alevilik İnancı Etrafında Oluşmuş Çeşitli Anlatılarda Dünyeviliğin Sembolü Olması

Alevilik inancında pabucun ayrı bir anlama ve kutsallığa sahip olduğu günümüzdeki Alevi dedeleri tarafından anlatılan çeşitli hikâyelerde de yer almaktadır. Örneğin, Tunceli'de Hozat'ın Karaca Köyü'nde çeşitli rivayetlere göre Sarı Saltık'a ya da Seyyid Nesimi'ye ait olduğu ileri sürülen bir çift pabuç bulunmaktadır ve bu pabuçların halk arasındaki hikâyesi şu şekildedir:

O dönemlerde Diyarbakır'da bir padişah vardır. Bu padişah bir gün yüz felci geçirir ve hastalığına bir türlü çare bulunmaz. O dönemde de Seyyid Nesimi isimli keramet sahibi bir kişi felçli hastalara yönelik kerametleri ile bilinmektedir ve padişahın adamları da padişahı Nesimi'den haberdar ederler. Padişahın adamları Seyyid Nesimi'yi padişahın yanına götürmek için yola çıkarlar ve bu sırada olayların hepsi kendisine malum olan Seyyid Nesimi olaylardan haberdardır. Kendisi de padişaha gitmek için yola çıktığında padişahın adamları ile yolda karşılaşır. Yolda Seyyid Nesimi padişahın adamlarına aradıkları kişinin kendisi olduğunu ve padişaha geleceğini söylemelerini ister. Padişahın adamları padişahın yanına geri döndüklerinde de karşılaştıkları Seyyid Nesimi'yi padişahın yanında bulurlar. Seyyid Nesimi padişaha "İtikatını tam tut. Eğer tam tutmazsan altın üstüne gelir." der. Ayağını kaldırarak giymiş olduğu pabuçları padişahın suratına sürer ve aynayı padişahın eline verir. Padişah düzelir. Padişah, Nesimi'ye neden elini değil de ayağına giydiği pabuçları suratına sürdüğünü sorunca da Nesimi kendisinden sonra evlatlarının bunu yürütemeyecek ve nefislerine uyarak dünya malına tamah edip kaybolup gideceklerinden bahseder ve bu sebeple kerametini ayaklarındaki pabuçlarına verdiğini söyler. Nesimi'ye göre böylece keramet, bu hizmeti kim sürdürürse dünya var oldukça da devam ettirilmiş olacaktır (Çakmak, 2012, 98). Tunceli'de Hozat'ta Karaca köyünde hâlâ muhafaza edilen bu pabuçlar ile özellikle ocak dedeleri tarafından hastaların vücutlarına sürülerek hastaların şifa bulmaları beklenmektedir (Çakmak, 2012, 117). Hikâyeye göre Seyyid Nesimi öldükten sonra da kerameti kendi ile yok olmayacak, pabucu ile varlığını sürdürmeye devam edecektir. Bu anlayışla ayakkabı, dünya malıdır ve dünyada kalacaktır. Dünyanın kırı ve kibri de ayakkabı ile bu dünyada kalacaktır. Tıpkı Türk kültüründe evlere ve ibadet yeri camiilere ayakkabı ile girilmemesi durumu gibi. Dış dünyadaki kırı ve pas böylece evin ya da caminin içerisine alınmamış olmaktadır. Simgesel anlamda benzer bir anlamı ayakkabı için Yahudilik'te görmek mümkündür. Ayakkabı, rüyaların simgesel nesnelerinden ve Hz. Musa'nın sembollerinden biridir. Yahudilik'te Tanrı, Hz. Musa'dan üç aşamalı yaşamının üçüncü aşamasında ayakkabısını çıkarması emretmiştir. Tanrı'nın Hz. Musa'dan ayakkabılarını çıkarması emri, tasavvuf erbabları tarafından Allah'ın Hz. Musa'nın kalbinin tamamen

marifetullaha gark olması ve gönlünün Allah'tan başkasına iltifat etmemesidir şeklinde yorumlanmıştır (Tezokur, 2019, 6). Yahudilik'te de pabucun simgesel olarak dünyeviliği temsil ettiği görülmektedir. Alevilik inancında nefis dünyevilikle ilişkilendirilmiştir. Nefis ile mücadele hiç kolay değildir çünkü mutasavvıflara göre nefis insanın putudur ve nefis kendini beğenen, bencil ve kibirli bir yapıya sahiptir (Gül, 2019, 38). Bu sebeple Tunceli'de Hozat'ta Karaca köyünde halk arasında bilinen bu anlatıda Nesimi'nin kendisinden sonra evlatları için söylediği “bunu yürütemeyecek ve nefislerine uyararak dünya malına tamah edip kaybolup gidecekler” ifadesi ile fâni insanın bu dünyadan ayrılıp gideceğine karşılık pabucun nefsteki kibir ve bencillik gibi bu dünyanın bir ürünü ve dünya malının bir sembolü olarak bu dünyada varlığını sürdüreceği anlaşılmaktadır. Tasavvufi anlayışla Yahudilik anlatısında Hz. Musa'nın pabucunu çıkarıp tamamen Allah'a yönelmesinin sembolü olarak yorumlanan dünya malı pabucun taşıdığı sembolik anlamın Hacı Bektaş Veli ve Yûnus Emre arasında yaşandığı şeklinde aktarılan bir menkıbede de buğday ve nefes sembolleri arasında var olduğu görülür. Menkıbeye göre Hacı Bektaş Veli'den Yûnus Emre buğday istemiştir. Buğday isteyen Yûnus'a, Hacı Bektaş Veli nefes vermeyi teklif etmiştir. Nefes yerine buğdayda direten Yûnus'a Hacı Bektaş Veli, Yûnus'un dilediği kadar buğday verilmesini söyleyince Yûnus, kendisine verilen buğday ile yola koyulmuştur. Yolda giderken Yûnus doğru yapmadığını düşünerek “ Bu buğday bir nice gün içinde tükenir, nefes ise ölünceye kadar tükenmez.” diyerek Hacı Bektaş Veli dergâhına geri dönmüş ve buğday yerine himmet olunan nasibini istemiştir. Hacı Bektaş Veli de “Biz o kilidin anahtarını Tapduk Emre'ye verdik, varsın nasibini ondan alsın.” sözleriyle dergâhtakiler vasıtasıyla Yûnus Emre'ye ulaşmıştır (Şen, 2021, 131). Bu menkıbede buğday, dünyeviliğin sembolü iken nefesin tasavvufi anlamda derin anlamlara sahip bir sembol olduğu görülmektedir. Gül “*Alevi Toplumunda Gönül Eğitimi*” başlıklı çalışmasında Kuşeyri'nin *Er-Risâletü'l-Kuseyri Fî İlmi't-Tasavvufi* isimli eserinde yer alan tasavvufta az yemenin, az uyumanın ve az konuşmanın esas olduğu bilgisini verir (2019, 39). Bu anlayışa göre tasavvufi anlamda buğday da dünya malıdır ve nefsin terbiyesinde bir engel olarak görülmektedir. Hacı Bektaş Veli'nin Yûnus'un dilediği kadar Yûnus'a buğday verilmesini söylemesi de tasavvuftaki az yeme öğretisinin bir yansıması olarak görülmektedir.

Hacı Bektaş Veli'den sonra Alevilik inancında önemli bir isim olan Sarı Saltık'ın hayatının anlatıldığı Saltıknâme isimli eserde de Sarı Saltık'ın pabucunun emanet olarak halka bırakıldığının geçtiği görülmektedir. Saltukname'de geçen hikâyeye göre Sarı Saltık halkın kendisinden istediği sürüyü bulmak için Sivas şehrinden ayrılırken şehrin halkı onun geri dönüp dönmeyeceğinden emin olmadıklarını söyleyerek Sarı Saltık'ın kendilerine bir rehin bırakmasını ister. Sarı Saltık da ayağındaki pabucunu rehin olarak şehirdeki halka bırakır ama halk bu duruma çok güler. Sarı Saltık çıktığı yolculuğundan bir yıl sonra döner. Döndüğünde de şehrin halkına rehin bıraktığı pabucunu sorar ve halkın “Eski bir pabuçtu, pabucunu attık.” cevabı ile karşılaşır. Sarı Saltık da bunun üzerine “Benim pabucumu dışarı attınız, hatırlı nasıl saklıyorsunuz ki!” şeklinde şehrin halkına cevap verir (Akalin, 1987, 46-50). Bu anlatıya göre pabuç, halkın gözünde değersizdir ama Sarı Saltık'tan bir emanettir ancak halk bu emanete sahip çıkmamıştır. Bu hikâyede pabuç, kibirlerine yenik düşen ve Sarı Saltık'ı hor gören halka karşılık hatrın ve gönül almanın bir sembolü olarak görülmektedir. Alevilik'te temel felsefe gönül eğitimidir ve gönül eğitiminde Hacı Bektaş Veli'nin öğretisi önemli bir yere sahiptir. Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat kapıları ile nefsin eğitimi amaçlanmaktadır. Şeriat kapısı ile başlayan ve içerisinde temiz giymek ve yemek, şefkatli olmak, insanları iyiliğe davet etmek; Tarikat kapısında hırs ve kibirden

uzak kalarak nefsi terbiye etmek ve Marifet kapısında edep ile devam eden nefsin eğitimi Hakikat kapısında kendini “Tûrab (Toprak)Olma”ya yani mütevizilığa bırakır (Gül, 2019, 38-40). Saltukname’de kibirlerine yenik düşen ve Sarı Saltık’ı hor gören halka karşılık pabuç, Alevilik öğretilerinde önemli bir yere sahip gönül almanın ve hatır bilmenin bir sembolü olmuştur.

Sonuç

Dört halife dönemine dayanan tarihî bir kökene sahip olduğu bilinen Alevilik, sadece inanç ve düşünce sistemi açısından değil; bünyesindeki hiyerarşik yapısı, toplumsal ve sosyal hayatı düzenleyici öğretileri ile de dikkat çekmektedir. Alevilik öğretilerinden olan 4 Kapı 40 Makam öğretisi Aleviliği anlamlandırmada önemli bir yere sahiptir. Şariat, Tarikat, Marifet ve Hakikat kapıları; insan nefsinin terbiyesinde önemli makamları barındıran kapılardır. Her bir makam kendi içerisinde nefsin, insan gönlünün eğitimine yer vermekte ve öğretiler sunmaktadır. Alevilik inancında söz konusu Alevilik öğretileri neticesinde bazı eşyaların derin sembolik anlamlara sahip olduğu görülmektedir. Pabuç, Alevilik öğretileri ile derin anlamlar kazanmış eşyalardan biridir. Pabuç; Alevilik inancı etrafında şekillenmiş çeşitli uygulamalarda ve anlatılarda yer almış, Aleviliğin hiyerarşik yapısı ve Alevilik öğretileri ile kazandığı derin anlamları ile Alevilik inancında önemli bir sembol hâline gelmiştir. Pabucun taşıdığı sembolik anlam katmanlarının oluşumunda ilk olarak Alevilik’teki ocak sistemi dikkat çekmektedir. Ocak sisteminin kutsallığı ve ocaklı kişilerden kalma kutsal bir emanet olarak “Şah Pabucu” olarak nitelendirilen pabuç da Alevi dedelerinin bir emaneti olarak bir şifa kaynağı olma sembolü hâline gelmiştir. Pabucun Alevilik’te taşıdığı anlam katmanlarının oluşumuna bir diğer etki de Alevilik’teki toprak anlayışıdır. İslamiyet öncesi ve sonrası dönemlerde insanın topraktan geldiği inancı ile Türk kültüründe toprak her zaman önemli görülmüştür. Alevilik’te bir düşünüş ve davranış öğretisi olan “Tûrab Olma” makamına göre toprak olmak; dünyevi isteklerden geçmiş olmak, kibirden uzak olmak, ayakta toprak yani kul olmak ile alçak gönüllülüğü ifade etmektedir. Bu durumda pabuç, Alevilik inancındaki nefis eğitiminde derin bir anlam taşımaktadır ve Hakikat kapısında toprak olma, teslimiyet, kul olma gibi öğretiler içeren “Tûrab Olma” makamının bir sembolü olarak görülmektedir. Pabucun, Alevilik inancındaki bir diğer anlam katmanı ise pabucun dünyeviliğin bir sembolü olması ile ilgilidir. Pabuç, nefis ve kibir gibi dünyeviliğin sembolüdür. Pabuç, toprağa temas eden bir nesne olarak dünyanın kirini ve pisini üzerinde taşıyan ve bu sebeple Türk kültüründe evlere ve camilere sokulmayan, kapının girişinde bırakılan, dünya malı ve dünyada kalacak bir eşya olarak görülmektedir. Pabucun son anlam katmanında ise Alevilik inancı çevresinde oluşmuş çeşitli anlatılarda kibrin ve hor görmenin tam karşısı hoşgörünün bir sembolü olması durumu yer almaktadır. Pabuç; nefesine yenik düşen insana dünya malı oluşu ile dünyanın fâniliğini anlatmakta, nefsin ve insan gönlünün dünyevilikten uzaklaşıp Allah’a yönelmesini hatırlatmaktadır.

Sonuç olarak pabuç Alevilik inancında; “Tûrab Olma” makamının bir sembolü, ocak sisteminin etkisi neticesinde kutsal bir sağaltma aracı ve Alevilik öğretilerinde nefsin terbiyesinde dünyeviliğin bir ifadesi olarak yer almaktadır.

Kaynaklar

- Akalın, Şükrü Halûk. "Ebû'l-Hayr-i Rûmî'nin Saltuk-Nâme'si." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 40, (1992), 37-59.
- Akın, Bülent. "Kutsal Soyun Mekân ve Eşyadaki Zuhuru: Ziyaret ve Emanetleriyle Diyarbakır Ağuiçen Ocağı." *Ritüelleri ve Anlatılarıyla Kutsal Mekânlar(Güneydoğu Anadolu Bölgesi)*. ed. Hatice Kübra Uygur, Erdem Akın.11-38. Çanakkale: Paradigma Yayınları, 2023.
- Arslanoğlu, İbrahim. "Çubuk Yöresi Alevî Ocakları Ve Kurucuları." *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. 99/10, (2013), 61-72.
- Atay, Yasemin. "Geleneksel Tedavi Yöntemleri Bağlamında Hamzalı Köyü Bapuç Türbesi Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme." *Edep Erkan*, 3, (2023), 173-186.
- Bolay, Süleyman. Hayri. "Âdem" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Erişim 1 Aralık 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/adem--peygamber>
- Cebecioglu, Ethem. "*Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*." Ankara: Rehber Yayınları, 1. Baskı,1997.
- Coşkun, Hasan. "Kangal ve Çevresindeki Alevi Ocakları." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 75, (2015), 97-118.
- Çıblak Coşkun, Nilgün. "Alevi-Bektaşî İnancında Kerametler." *Journal of Alevism-Bektashism Studies*, 22, (2020), 25-58.
- Çakmak, Yalçın. *Tunceli-Hozat Bölgesinde Sarı Saltık Ocağı ve Bektaşilik (Tarih-İnanç-Doktrin-Ritüel)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Demirelöz, Senem. "Ocağın Külli Bitmez" Diyarbakır Yöresi Alevi Ocaklarından Güzelşah Ocağı, Türbe ve Emanetleri. *Journal of Alevism-Bektashism Studies*, (26), (2022), 188-228.
- Ersal, Mehmet. *Alevi Bektaşî İnanç Sisteminde Hiyerarşik Yapı: Çubuk Havzası Aleviliği Örneği*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2013.
- Gül, İbrahim. "Alevi Toplumunda Gönül Eğitimi." *Akademik Bakış Dergisi*, 72, (2019), 33-46.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. Erişim 27.11.2024. <https://sozluk.gov.tr/>
- Kandemir, Mehmet. Yaşar. "Ebû Türâb". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 28 Kasım 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-turab>
- Kaya, Doğan. *Âşık Veysel*. Sivas: Sivas Valiliği Yayınları, 2004.
- Kumartaşlioğlu, Satı., - Duymaz, Ali. "Hamza Baba Ocağı'na Bağlı Bir Sağaltma Ocağı: Bektaş Dede." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 63, (2012), 311-320.
- Ocak, Ahmet. Yaşar. "Alevi." Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 25 Kasım 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/alevi>
- Ögel, Bahaeddin. *Türk Mitolojisi (Kaynakları ve açıklamaları ile destanlar)*.1. Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010.
- Şen, Cafer. "Yûnus Emre ve Hacı Bektaş Veli Arasında Geçen Menkıbeye Psikanalitik Bir Yaklaşım." *DEÜİFD Türk Kültürünü Mayalayanlar Özel Sayısı*, (2021), 131-147.
- Tek, Recep. "Kul Himmet'in Şiirlerinde Alevî-Bektaşî İnanç Sisteminin Temellerine Dair Bazı Yansımalar." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 77, (2016), 271-290.
- Tezokur, Muhammed Hadi. "Yahudi Mitolojisinde Ayakkabı Sembolü." *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 20/1, (2019), 1-23.
- Tiktemir, Hakan. "Âşık Veysel'in Şiirlerinde Dinî-Tasavvufi Bir Unsur Olarak Toprak." *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 12, (2023), 349-362.
- Töret, Aslı. Büyükokutan. "Mansur Baba Soyundan Gelen Bir Şifa Ocağı: Şah Pabucu." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 92, (2019), 127-142.
- Yaman, Ali. "Alevilikte Ocak Kavramı: Anlam ve Tarihsel Arka Plan." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 60, (2011), 43-64.

Extended Abstract

Alevism belief constitutes an important part of the cultural mosaic of Anatolia with the traces it carries from the ancient Turkish beliefs of Sky God, Shamanism, Ancestor Cult and Nature Cult. The Alevism belief is a belief system that has a unique texture with its religious, social and societal rules. The Alevism belief in Anatolia continues to attract attention with its hierarchical system that regulates social life, practices that ensure unity and solidarity within society, and various teachings about being human and understanding humans. While the doctrine of 4 Doors and 40 Positions in Hacı Bektaş Veli's work called Makalat constitutes the basis of the Alevi belief in Anatolia, each door and each position, with their deep meanings, are at the basis of the Alevi belief, shaping and influencing the Alevi belief both intellectually and behaviorally. The first maqam of the gate of Hakikat, which is the last gate of the 40 Maqam teachings, "Becoming Tûrab (Toprak)", draws attention as one of the basic elements of Anatolian Alevism. Toprak (Soil), which is considered sacred in Turkish culture in pre-Islamic and post-Islamic periods and is seen as the beginning and end of human beings' life journey, draws attention as an important element for understanding the Alevi people. It is seen that the soil is defined as the temperament of Hazrat Ali in the Alevi belief. Hazrat Ali is an important person in the Alevi belief, which is a belief formed by people who are devoted to Hazrat Ali. Abu Turab, the person covered in soil, Hazrat Ali, who is seen as the father of soil, and soil has different deep meanings in the Alevi belief. While soil has different symbolic meanings in many cultures, it has deeper meanings in the Alevi belief, especially with Hazrat Ali and the Maqam of "Being Turab (Soil)"; It has even deeper meanings with the meanings of not despising people, being away from arrogance, being a servant, being devoted, avoiding worldly desires, and not succumbing to one's self. It is thought to have been formed as a result of the deep meanings of the land in the Alevi belief, and today it has developed around the hearths to which different tombs of saints, saints and saints are located in different regions and cities in Anatolia, or to which dedes, who are believed to be at the highest rank in Alevi belief, are affiliated,

In fact, it is seen that the pabuç, which is an apparently not very important object worn on the foot, is used as a healing tool and a source of healing in some folk medicine practices formed around the Alevism belief. It is seen that the pabuç, which was used especially as a healing tool, belonged to the people with the hearth and their descendants. The pabuç, is an object that accompanies the human being on his life journey and it comes into contact with the soil with every use. From this perspective, the pabuç is a symbol of worldly goods. Humans are mortal and will pass away from this world, but worldly goods will continue to remain in the world as long as the world exists. From this perspective, the pabuç has become a symbol of healing sought from the Creator through contact with the earth, which has deep meanings in the Alevi belief. It is observed that this healing process, which is shaped around the Alevi belief, is a folk medicine practice in which various objects called pabuç or pabuç, which are not actually pabuç, belonging to the Ocak people and their descendants, are used to rub, rub and rub the place where healing is expected. While this healing practice is encountered in different cities such as Eskişehir, Malatya, Ankara, Diyarbakır and Tunceli today, this practice is also encountered in the same way in various narratives shaped by the Alevi belief. In the Alevi belief, the pabuç, which is thought to have been formed as a result of the deep meanings that soil has gained, and which defines worldly goods in contrast to mortal humans, has become a healing tool in the transient world with the inspiration it receives from the soil through contact with the soil, and a symbol of tolerance in contrast to arrogant humans who are lost in the worldly desires of the soul and who look down on those around them.

